

“FOČA” (IT-97-25/1)

RAŠEVIĆ i TODOVIĆ

MITAR RAŠEVIĆ

Optužen za progone na političkoj, rasnoj i vjerskoj osnovi, mučenje, nehumana djela, ubistvo, zatvaranje, porobljavanje, okrutno postupanje i ropstvo

Prije rata i tokom rata sve do barem oktobra 1994., komandir straže u Kazneno-popravnom domu (KP Dom), zatočeničkom logoru u Foči, gradu jugoistočno od Sarajeva, Bosna i Hercegovina, blizu granice s Crnom Gorom.

- Prebačen na Sud Bosne i Hercegovine 3. oktobra 2006.

Krivična djela za koja je optužen (primjeri):

Progoni na političkoj, rasnoj i vjerskoj osnovi, mučenje, nehumana djela, ubistvo, zatvaranje, porobljavanje (zločini protiv čovječnosti)

Mučenje, okrutno postupanje, ubistvo, ropstvo (kršenja zakona i običaja ratovanja)

- Mitar Rašević je učestvovao u udruženom zločinačkom poduhvatu čiji je cilj bio zatočenje Muslimana i drugih nesrba iz Foče i sa okolnih područja u nehumanim uslovima i njihovo prelaćivanje, mučenje, porobljavanje, deportacije i prisilno premještanje.
- Učestvovao je u uspostavljanju i održavanju surovih životnih uslova u zatočeničkom objektu: ćelije su bile pretrpane i bez grijanja, zatočenici su dobivali tako oskudne obroke da su bili izgladnjeli i nije im pružana odgovarajuća zdravstvena njega. Samice su korištene kao sredstvo terora i prijetnje zbog kojih su zatočenici živjeli u stalnom strahu da će oni biti sljedeće žrtve.
- Učestvovao je uspostavljanju i davanju legitimiteta obrascu široko primjenjivanog zlostavljanja - tokom zatočenja, zatočenici su bili podvrgnuti iznenadnim samovoljnim prelaćivanjima koja su se događala skoro svake večeri. Značajan broj izabranih zatočenika nikad se nije vratio s prelaćivanja i dalje se smatraju nestalima.
- Učestvovao je u prisilnom premještanju i deportaciji zatočenika iz zatvora na takozvane “razmjene zatvorenika”, nakon kojih ti zatočenici više nikad nisu viđeni.

SAVO TODOVIĆ

Optužen za progone na političkoj, rasnoj i vjerskoj osnovi, mučenje, nehumana djela, ubistvo, zatvaranje, porobljavanje, okrutno postupanje i ropstvo

Radio je kao zamjenik upravnika za zatvorsko osoblje u KP Domu od aprila 1992. do barem avgusta 1993.: bio je drugi u zatvorskoj upravnoj hijerarhiji i imao je slična ovlaštenja i dužnosti kao komandant logora.

- Prebačen na Sud Bosne i Hercegovine 3. oktobra 2006.

Krivična djela za koja je optužen (primjeri):

Progoni na političkoj, rasnoj i vjerskoj osnovi, mučenje, nehumana djela, ubistvo, zatvaranje, porobljavanje (zločini protiv čovječnosti)

Mučenje, okrutno postupanje, ubistvo, ropstvo (kršenja zakona i običaja ratovanja)

- Savo Todović je učestvovao u udruženom zločinačkom poduhvatu čiji je cilj bio zatočenje Muslimana i drugih nesrba iz Foče i sa okolnih područja u nehumanim uslovima i njihovo premlaćivanje, mučenje, porobljavanje, deportacije i prisilno premještanje.
- Bio je zadužen za zatočenike, izabirao je zatočenike koji će biti ubijeni, premlaćeni, ispitivani i kažnjavani, a u dva navrata je lično zatočenike tukao i udarao nogama.
- Učestvovao je u uspostavljanju sistema prisilnog rada i lično je raspoređivao zatočenike na radne zadatke čak i kad su bili bolesni ili povrijeđeni. Rad je bio zahtjevan i fizički iscrpljujući. Jednom prilikom Savo Todović je predao dva zatočenika vojnim vlastima van zatvora da ih koriste kao vozače koji će otkrivati mine. Zatočenici su radili pod velikim pritiskom suočeni s opasnošću da im svaki radni dan bude posljednji.

MITAR RAŠEVIĆ	
Datum rođenja	15. novembar 1949., u Čaguštu, Bosna i Hercegovina
Optužnica	Prvobitna optužnica: 17. jun 1997. (objelodanjena 29. novembra 2001.); Zajednička izmijenjena optužnica: 21. mart 2006.; Druga zajednička izmijenjena optužnica: 7. april 2006.
Prebačen na MKSJ	15. avgust 2003.
Prvo i daljnja stupanja pred Sud	18. avgust 2003, nije se izjasnio o krivici; 16. septembra 2003., nije se izjasnio o krivici, u njegovo ime je uneseno da se izjašnjava da nije kriv
Prebačen u Bosnu i Hercegovinu	3. oktobar 2006.

SAVO TODOVIĆ	
Datum rođenja	11. decembar 1952, u Rijeci, Hrvatska
Optužnica	Prvobitna optužnica: 17. jun 1997. (objelodanjena 29. novembra 2001.); Druga zajednička izmijenjena optužnica: 7. april 2006.
Prebačen na MKSJ	15. januar 2005.
Prvo i daljnja stupanja pred Sud	19. januar 2005, nije se izjasnio o krivici; 17. februar 2005., nije se izjasnio o krivici, u njegovo ime je uneseno da se izjašnjava da nije kriv
Prebačen u Bosnu i Hercegovinu	3. oktobar 2006.

PRETPRETRESNI POSTUPAK	
Pretresno vijeće II	sudija Carmel Agius (predsjedavajući), sudija Kevin Parker, sudija Jean-Claude Antonetti
Tužilaštvo	Hildegard Uertz-Retzlaff
Obrana	Za Mitra Raševića: Vladimir Domazet Za Savu Todovića: Aleksandar Lazarević

POSTUPAK PROSLJEĐIVANJA PREDMETA PROTIV MITRA RAŠEVIĆA	
Zahtjev tužioca	4. novembar 2004.
Odluka Vijeća za prosljeđivanje	8. jul 2005.
Vijeće za prosljeđivanje	sudija Alphonse Orié (predsjedavajući), sudija O-Gon Kwon, sudija Kevin Parker
Tužilaštvo	Susan L. Somers, Mark J. McKeon
Obrana	Vladimir Domazet
Žalbeno vijeće	sudija Fausto Pocar (predsjedavajući), sudija Mehmet Güney, sudija Liu Daqun, sudija Andrézia Vaz, sudija Wolfgang Schomburg
Odluka Žalbenog vijeća	4. septembar 2006.

POSTUPAK PROSLJEĐIVANJA PREDMETA PROTIV SAVE TODOVIĆA	
Zahtjev tužioca	1. novembar 2004.
Odluka Vijeća za prosljeđivanje	8. jul 2005. i 31. maj 2006.
Vijeće za prosljeđivanje	sudija Alphonse Orié (predsjedavajući), sudija O-Gon Kwon, sudija Kevin Parker
Tužilaštvo	Susan L. Somers, Mark J. McKeon

Obrana	Aleksandar Lazarević
Žalbeno vijeće	sudija Fausto Pocar (predsjedavajući), sudija Mehmet Güney, sudija Liu Daqun, sudija Andréia Vaz, sudija Wolfgang Schomburg
Odluka Žalbenog vijeća	23. februar 2006, i 4. septembar 2006

POVEZANI PREDMETI <i>po geografskom području</i>
JANKOVIĆ <i>i drugi</i> . (IT-96-23/2) “FOČA”
KARADŽIĆ I MLADIĆ (IT-95-5/18) “BOSNA I HERCEGOVINA” I “SREBRENICA”
KRAJIŠNIK (IT-00-39 I 40) “BOSNA I HERCEGOVINA”
KRNOJELAC (IT-97-25) “FOČA”
KUNARAC <i>i drugi</i> “FOČA” (IT-96-23 I 23/1)
MILOŠEVIĆ (IT-02-54) “KOSOVO, HRVATSKA I BOSNA I HERCEGOVINA”
PLAVŠIĆ (IT-00-39 I 40/1) “BOSNA I HERCEGOVINA”

OPTUŽNICA I OPTUŽBE

Dana 29. novembra 2001., na zahtjev tužioca, sudija Liu Daqun je otpečatio optužnicu protiv Save Todovića i Mitra Raševića. Savo Todović i Mitar Rašević su prvobitno optuženi zajedno s Miloradom Krnojelcem u optužnici od 17. juna 1997. Dana 15. juna 1998., međunarodne Stabilizacijske snage (SFOR) uhapsile su Milorada Krnojelca i prebacile ga na Međunarodni sud. Dana 17. septembra 2003., Žalbeno vijeće ga je osudilo na zatvorsku kaznu od 15 godina.

Dana 12. maja 2004., u skladu s odlukom Pretresnog vijeća od 28. aprila 2004., Tužilaštvo je podnijelo izmijenjenu optužnicu koja se odnosi samo na Mitra Raševića. Dana 23. marta 2005., Pretresno vijeće je naložilo da Tužilaštvo uskladi prvobitnu optužnicu protiv Save Todovića s izmijenjenom optužnicom protiv Mitra Raševića i 25. maja 2005., Tužilaštvo je podnijelo prijedlog zajedničke izmijenjene optužnice. Dana 21. marta 2006., Pretresno vijeće je donijelo odluku kojom nalaže Tužilaštvu da napravi izmjene u toj optužnici. Druga zajednička izmijenjena optužnica je potvrđena 7. aprila 2006. i proglašena važećom optužnicom u predmetu.

Prema optužnici, dana 7. aprila 1992., srpske vojne snage, u čijem su sastavu bili bosanski Srbi i građani srpskog porijekla iz drugih dijelova bivše Jugoslavije, započele su okupaciju grada Foče, koja je okončana 16. ili 17. aprila 1992.

Čim su srpske snage preuzele kontrolu nad dijelovima Foče, pripadnici vojne policije, kojima su se pridružili vojnici iz tog grada i iz drugih mjesta, počeli su hapsiti Muslimane i druge nesrpske stanovnike. Prema optužnici, oba optužena, i Mitar Rašević i Savo Todović su učestvovali u udruženom zločinačkom poduhvatu koji se počeo ostvarivati najkasnije 18. aprila 1992. i trajao do 31. oktobra 1994. Cilj tog udruženog zločinačkog poduhvata bio je zatočenje civila Muslimana i drugih nesrpskih civila iz Foče i sa okolnih područja u nehumanim uslovima i njihovo premlaćivanje, mučenje, porobljavanje, deportacija i prisilno premještanje. Svaki učesnik udruženog zločinačkog poduhvata odigrao je ulogu ili uloge kojima je značajno doprinio sveukupnom cilju poduhvata.

KP Dom u Foči, jedan od najvećih zatvora u bivšoj Jugoslaviji, postao je glavni zatočenički objekt za muškarce i instrument tog udruženog zločinačkog poduhvata. U optužnici se navodi da su 14. aprila 1992. ili oko tog datuma, srpske civilne i vojne vlasti počele koristiti KP Dom kao glavni zatočenički objekt za Muslimane i druge nesrbe. Većina zatočenika, ako ne svi, bili su civili koji nisu bili optuženi ni za kakvo krivično djelo, uglavnom muškarci Muslimani od 16 do 80 godina starosti, uključujući mentalno hendikepirane, fizički nesposobne i teško bolesne osobe. Tokom prvih nekoliko mjeseci rada, broj zatočenika se popeo na više od 760 osoba, do kraja 1992., populacija logora je prosječno brojila oko 600 zatočenika. Većina zatočenika je razmijenjena, puštena ili nestala tokom 1992. i 1993. KP Dom je funkcionisao kao zatočenički objekt do 5. oktobra 1994.

Prije rata i tokom rata, barem do oktobra 1994., Mitar Rašević je bio komandir straže KP Doma. Prvenstveno je bio zadužen za nadzor nad najmanje 37 stražara. Navodi se da je bio zadužen za samice i imao je ovlaštenje da pušta zatočenike iz izolacije. Održavao je vezu s vanjskim vojnim i političkim vlastima, naročito u vezi s razmjenama zatvorenika.

Savo Todović je radio u KP Domu od 4. januara 1974. do barem oktobra 1994. Kao zamjenik upravnika KP Doma za zatvorsko osoblje, od aprila 1992. barem do avgusta 1993., bio je drugi u zatvorskoj upravnoj hijerarhiji i imao je slična ovlaštenja i dužnosti kao komandant logora. Prema optužnici, Savo Todović je bio zadužen za biranje zatočenika koji će biti ubijeni, premlaćeni, ispitivani, poslani na prisilni rad, u samice i na razmjenu. Takođe je bio zadužen za kažnjavanje zatočenika.

U optužnici se Mitar Rašević tereti na osnovi individualne krivične odgovornosti (član 7(1) Statuta) i alternativno, na osnovi krivične odgovornosti nadređenog (član 7(3) Statuta) za:

- progone na političkoj, rasnoj i vjerskoj osnovi, mučenje, nehumana djela, ubistvo, zatvaranje, porobljavanje (zločini protiv čovječnosti, član 5),
- mučenje, okrutno postupanje, ubistvo, ropstvo (kršenje zakona i običaja ratovanja, član 3)

U optužnici se Savo Todović tereti na osnovi individualne krivične odgovornosti (član 7(1) Statuta) i alternativno, na osnovi krivične odgovornosti nadređenog (član 7(3) Statuta) za:

- progone na političkoj, rasnoj i vjerskoj osnovi, mučenje, nehumana djela, ubistvo, zatvaranje, porobljavanje (zločini protiv čovječnosti, član 5),

- mučenje, okrutno postupanje, ubistvo, ropstvo (kršenja zakona i običaja ratovanja, član 3)

PROSLJEĐIVANJE NA OSNOVU PRAVILA 11*bis*

Da bi predmet bio prosljeđen na osnovu pravila 11*bis* Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda, Vijeće za prosljeđivanje koje se sastoji od troje sudija, mora naložiti prosljeđivanje po vlastitom nahođenju ili na zahtjev tužioca. Odluka o prosljeđivanju predmeta donosi se samo ako se Vijeće uvjeri da će optuženom biti suđeno u skladu s međunarodnim standardima i da nivo odgovornosti optuženog, kao i težina krivičnih djela koja se navode u optužnici nisu faktori zbog kojih bi prosljeđivanje nacionalnim vlastima bilo neprimjereno.

Dana 1. novembra 2004., tužilac je zatražio da predmet protiv Save Todovića bude prosljeđen Bosni i Hercegovini u skladu s pravilom 11*bis*. Dana 4. novembra 2004., tužilac je podnio isti takav zahtjev za Mitra Raševića.

Dana 8. jula 2005., Vijeće za prosljeđivanje je naložilo da se predmet *Tužilac protiv Mitra Raševića i Save Todovića* prosljedi vlastima države Bosne i Hercegovine, kako bi te vlasti mogle predmet prosljediti odgovarajućem sudu na suđenje. Odbrana je uložila žalbu na odluku.

Dana 23. februara 2006., Žalbeno vijeće je poništilo odluku Vijeća za prosljeđivanje koja se odnosila na Savu Todovića i vratilo predmet Vijeću za prosljeđivanje na daljnje razmatranje. Takođe je obustavilo izvršenje odluke Vijeća za prosljeđivanje koja se odnosi na Mitra Raševića dok ne bude donesena odluka o obliku optužnice i odluka kojom se potvrđuje da je izdata važeća optužnica.

Dana 31. maja 2006., Pretresno vijeće je ponovo naložilo prosljeđivanje Bosni i Hercegovini. Savo Todović je uložio žalbu na odluku.

Dana 4. septembra 2006., Žalbeno vijeće je potvrdilo odluku Vijeća za prosljeđivanje o prosljeđivanju predmeta Bosni i Hercegovini.

Dana 3. oktobra 2006., Mitar Rašević i Savo Todović su prebačeni u Sarajevo, Bosna i Hercegovina.